

→ Janáky Marianna

Méltatlanságok

Cipőjével behozta a temető sarát. Leült, fekete nyakkendőjét zakója zsebébe gyűrte, majd próbálta kigombolni fehér inge legfelső gombját. *A halál méltóságot ad az embernek*, mondta, és kihúzta fogaival a demizson dugóját. Szétnézett, anyát kereste. Tokája, mint a puding, rezgett. Anya félig látszott a konyhaajtó résében. (Márványarcát a húsleves göze se festette be.) Mi hárman testvéreimmel a falnál. Kezem égett, mint pár napja, amikor bátyámmal piroszaciztam. *Tényleg nem látjuk többé apát?*, kérdezte húgom suttogva. *De akkor miért isznak?*, lapult a falhoz. Hátunk mögött levált egy nagydarab vakolat, és jöttek befelé a szobába télikabátok fekete kalapban.

Szárnyas ajtó nyílt, csukódott, nyílt, csukódott. Nyikorgó harmonika. A torra. Nagymama kinyitotta felrepedt herpeszű száját. Beszéd közben fájhatott neki (nekem is volt gyakran), talán ezért nem szállt vitába nagybátyánkkal. Fogai közt szűrte át a szavakat: *Csak egy ilyen kicsit hagyjál nekünk békét!* Mutatta a mennyiséget poharán. *Anyám, ne!*, kotort bele fülébe Bélába, majd felemelte mutatóujját, mint egy bicskát. *Na, lesz megint zsinagóga!?*, kapaszkodott bele fehér blúzom fekete karszalagjába Kati. (Zsibongást akart mondani.) De szerencsére nem cirkuszolt, a pálinka meg gyorsan felitta vendégeink szemén a könnyeket.

Téged már a cucializmus fészkebe hozott a gólya, kacsintott nagybátyám. (Vörös szemére akár dunyha borult szemhéja rá.) Olyan gyorsan mondta az idegen szót, mint ahogy nagymama a keresztet vetette. Máskor is. Egyikünk se tudta utánozni. Fej, váll, egyik, másik. Szív, fej, váll, először melyik? Össze-visszajárt a kezünk. Három motolla, nevtünk aznap is. Bélába horkantgatva velünk. Anya meg sírt. A következő hónapokban is, és a fehér márvány fejfa apa sírján, amikor hozzá dugta arcát.

Otthon meg ellepték gyümölcskenyerét a muslincák. (Őt a férfiak.) Karácsonykor is tett bele mazsolát. Bátyám néha Cseke László műsorát hallgatva (ha anya nem volt otthon, mert épp a barátnőjénél cigizett), ritmusra forgatta szájában, rázta hozzá a fejét, majd mint cseresznyemagokat kiköpködté. És tányérján mazsolával kiírva ez állt: ROCK.

A Szabad Európát pesti nagynénink is hallgatta, és nem tett soha a sütikbe mazsolát. Tőle jöttünk a téli szünetben haza vonattal, amikor a hídon belekapaszkodtam a fülke karfájába. Eszembe jutott, hogy apa partizántársai talán még élnek, felrobantják a hidat és lezuhanunk, de bátyám megtörte a csendet, kimutatott az ablakon: *A kakaó ilyen barna tehenebből van!* Fél arcát eltakarta a hatalmasra fújt amerikai rágó. Nagynéninktől kaptuk a vöröskeresztes csomagból.

Az állomástól nem messze megrántotta karom. Már szürkület volt. Aznap gyorsan leesett kisvárosunkra az est. Az árokban feküdt valaki. Megcsillant nagykabátján a lámpafény. Elsiettünk mellette. Mögöttünk felnőttek.

Anya otthon „befőttpitével” várt. Beteg húgom felénk tartotta markát, majd szétrágva élete első rágógumiját, lenyelte. *Luftballon lesz a hasadban*, mondta bátyám, és a fehér terítőbe beletörölte meggyes ujját.

Éjszaka az összegörnyedt emberről álmodtam. Véres volt a feje. Derekát átkarolta a szél, emelte felfelé, kabátja szárnyai csapdostak. Épp átúszott egy madárkoszorún, amikor hirtelen felfordult a gyomra, mint nagybátyánknak a toron. Felébredtem. A szemem törölgettem, ahogy Bélába kicserepesedett bőrű öklével száját szokta.

Nagybátyám huszonkét éve halott. *Alkohol hátán lovagolva hagyta el a világot*, fogta meg az akkor már kandidátus bátyám vállát anya a szertartás végén. Utána elmentünk apa sírjához vele. Fel-nőttként összenőtt sziami ikrek.

Idén nálam aludt Szenteste anya. Nagyon gyöngének érezte magát. Miután elment az orvos, a lányomé, unokáim, bátyámék (húgom még a kapuban motollázott egyet), elolvastam a karácsonyi képeslapokat a gépen, majd bementem hozzá. Elmeséltem, kik írtak, hogy vannak. Ivott pár korty tejet, mosolygott, megigazítottam a paplant rajta. Lehúztam a redőnyt, épp magára terített a hold egy felhőt. *Hagyd égve a kis villanyt*, mondta.

Butaságok

Résnyire nyílt a kórházi szoba ajtaja. Megjelent húgom fél arca, bátyám meg húzta befele Katit copfjánál fogva. *Hát appendicitis!*, feleltem Atinak. Pattanáim elpirultak. *Olyan betegségem volt, amilyen nektek nem lesz soha!*, mondtam, és fejem belesüppedt az ismeretlen szagú párnába. Bátyám húgommal az ágyamnál állt. Szemük is vigyázban. *A beöntés volt a legrosszabb*, mondtam és keresztbe tett kézzel átfogtam hasam. *Az meg mi?*, súgta Ati fülébe Kati. *Ő ugye nem hal meg?*, folytatta a kellenél hangosabban. (Észrevehette, hogy pár nap alatt sokat fogytam, akár néhány hónapja apa.) Azt elhallgattam, hogy a nővérke a puncimról leborotválta a szőrt, és hogy percenként rohagáltam WC-re. És azt is, hogy medencecsontjaim között megpróbált elbújni szemérmem, amikor a harminc körüli orvos megvizsgált a műtét előtt. *Fáj?*, kérdezte két ujját ágyékom jobb, majd bal oldali vonalához nyomva. Gyorsan behúztam hasam, de ő a másik kezével még „kopogtatta”. Majdnem a szeméremdombomhoz ért.

Egy hét múlva kiengedtek a kórházból. Otthon a tükör előtt fekete tornadrezzem fehér gumióvét a hónom alá húztam.

Már magassarkúban járt a tavasz, mellem megemelkedett. Gyönyörködtem.

Éjszaka arra ébredtem, hogy húgom vackol mellém. Bátyánk már rég felszedte a horgonyt az álom tengerén. *Fázik a lábam!*, súgta Kati és felmutatta a paplan alól kihúzza apa régi, barna kockás mamuszát. Lábunkat egyszerre dugtuk bele. Gyorsan felmelegedett, de reggelre a szemem vörös lett.

Albínó! Mehetsz megint orvoshoz!, pofozgatta meg arcom bátyám, de délután ő gargarizált. *Úgy burukkolsz, mint egy keshegedt galamb*, löktem meg karját a mosdónál. A sós víz végigfolyt nadrágján.

Egy hét múlva Kati sírt, amikor anya megengedte, hogy a piacra magammal elvigyem. Az üres neccszatyor lengett kezünkben, mint iskolánk kapuja fölött a zászló. Vettem neki törökmézet. Hazafelé a köhögéstől már majdnem hányt. Kitértette száját, de nem láttam bele, és hiába mozgattam mutatóujjam ide-oda, csak a nyála csorgott kezemre. Végül megtaláltam szájpadlásán a ragacsot. Lekapartam, kiszopogattam körmeim alól. *Meg is fulladhattál volna!*, mondtam, és mint mosogatáskor melegvíz a szivacsba, gyűltek könnyeim.

Délután Ati szemében is. Beszívta a levegőt, benntartotta elég hosszú ideig, és amikor már piroslott feje, ahogy kovács fűtatójából, „pppffff”, robbant ki száján a levegő, és kézfeje éle, akár balta, lecsapott, a cserépek meg röpültek, mint faszilánkok. Az udvaron a két farönk köze fölött egyre nőtt a cseréptorony. Atlétája sárgult hóna alatt.

Felnégyeljem?, nevetett utánam. Láttam, hogy kapkodom fel a lábam. Mezítláb szedtem össze a szilánkokat. *Bogárgyűjteményed díszre lehet!*, borítottam rá az összegyűjtött cserépdarabokat a lóbogárra (tudtam, ő dobta elém), és kinyújtott nyelvvel elhagytam a terepet.

Hétfőn (hetek óta először az iskolában) el akartam mesélni a betegségem a fiúknak: Sanyinak és Petinek, de hallottam, hogy foguk között szűrve a szavakat vitatkoznak. A testrészeknek gyümölcsneveket adtak. *Szilva: szem. Eper: száj. Körte: comb. Körte, mell! Almamell!* Otthagytam őket is.

Szombaton a parkban a padon egymás mellett ülve szíveket rajzoltak lábukkal a kavicsba. Vártak. Pofont kaptak tőlem. Kérték. Ez volt a bizonyíték arra, hogy nem haragszom, közben még a nap is lelökte a felhőket magáról. Sajnos Petinek rohannia kellett haza, szüleiével együtt ment az ünnepségre. (Apja csak a pártgyűlést vette a késésnél komolyabban.) Sanyival mi maradtunk még. Játszott az ujjaimmal: *Ez elment vadászni, ez meglötte, ez hazavitte...* Nem messze, az állami ünnepségen harsogott a hangszóró: „Semmik vagyunk, s minden leszünk”.

Ezt neked adom, tett tenyerembe egy jelvényt. Az országos tornaversenyen kapta előző hétvégén. *Szeretsz?*, kérdeztem. Némi kitézte fehér blúzomra, majd ide-oda hintázott cipője orrán-sarkán előre-hátra.

Délután a Tiszában a vörös csillagos pléhlapocská addig nem sülyedt el, míg mellé nem dobtam az almacsutkám.

